

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૨૦૦/૨૦૨૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી. એન. રે

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

શ્રી પારુલ મહિલા પ્રગતિ મંડળ

વિરુદ્ધ

ઈન્કમ ટેક્સ ઓફિસર (એક્ઝમ્પ્શન) અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફથી કુમાર એચ. ત્રિવેદી (૯૩૬૪)

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી રાજ એસ. તન્ના (૧૦૦૧૦) વતી સુશ્રી શ્રુંજલ શાહ, એ.જી.પી.

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨ તરફથી સુશ્રી મૈથિલી ડી. મહેતા (૩૨૦૬)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી. એન. રે

તારીખ : ૩૦/૦૪/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી. એન. રે દ્વારા)

૧. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાજ એસ. તન્ના વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી શ્રુંજલ ટી. શાહ અને સામાવાળા(ઓ) તરફથી વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેનિંગ કાઉન્સેલ સુશ્રી મૈથિલી ડી. મહેતાને સાંભળવામાં આવ્યા.

૨. રૂલ તુરંત પરતપાત્ર. વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેનિંગ કાઉન્સેલ સુશ્રી મૈથિલી ડી. મહેતા સામાવાળા(ઓ) તરફથી રૂલની નોટિસની બજવણી સ્વીકારે છે. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી, કેસ સુનાવણી પર લેવામાં આવે છે, કેમ કે તેમાં સમાવિષ્ટ મુદ્દો ઘણો ટૂંકો છે.

૩. કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩.૧. અરજદાર એ વર્ષ ૧૯૯૬ માં વિધિવત રચાયેલ અને બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૫૦ ની જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલું એક જાહેર ધર્માદા ટ્રસ્ટ છે. અરજદારનો કેસ, સંક્ષિપ્તમાં એવો છે કે, અરજદારે, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માટે, પોતાના હિસાબોનું ઓડિટ કરાવ્યું હતું અને આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કરવા માટે નિયત કરાયેલી નિયત તારીખની અંદર જ તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૬ નો જરૂરી ઓડિટ રિપોર્ટ મેળવી લીધો હતો. આપું રિટર્ન ફાઇલ કરવાની નિયત તારીખ

૩૦.૦૯.૨૦૧૬ થી લંબાવીને ૧૭.૧૦.૨૦૧૬ કરવામાં આવી હતી, જે ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૧૧૯ હેઠળ જારી કરાયેલા તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા આપવામાં આવેલી સામાન્ય છૂટછાટને ધ્યાને રાખીને કરવામાં આવી હતી.

૩.૨. અરજદાર વધુમાં જણાવે છે કે જોકે સદર અધિનિયમ હેઠળ ફરજિયાત કર્યા મુજબ તારીખ ૨૫.૦૯.૨૦૧૬ ના રોજ ઓડિટ રિપોર્ટ વિધિવત મેળવી લેવામાં આવ્યો હતો, છતાં અધિકૃત ટ્રસ્ટીના ઓળખપત્રોનો ઉપયોગ કરીને નિર્દિષ્ટ ઓનલાઇન પોર્ટલ દ્વારા તેનું કન્ફર્મેશન અને અપલોડિંગ કરવાની જરૂર હતી. જો કે, અજાણતાં થયેલી વહીવટી ચૂક અને ક્ષતિના કારણે, સદર કન્ફર્મેશન અને ઇ-ફાઇલિંગ થઈ શક્યું નહીં. પરિણામે, સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે આવકના રિટર્ન સાથે ઓડિટ રિપોર્ટ ઇલેક્ટ્રોનિકલી ફાઇલ થઈ શક્યો ન હતો.

૩.૩. સેન્ટ્રલાઇઝ્ડ પ્રોસેસિંગ સેન્ટર (સીપીસી), બેંગ્લોર દ્વારા તારીખ ૧૦.૦૨.૨૦૧૮ ના રોજ ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૧૪૩(૧) હેઠળ એક ઇન્ટિમેશન પસાર કરવામાં આવી હતી, જેમાં રૂ. ૧,૧૭,૫૪,૦૭૬/- ની રકમની મુક્તિ નામંજૂર કરવામાં આવી હતી, જે મેળવવા માટે અરજદાર સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ અન્યથા હકદાર હોવાનો દાવો કરે છે.

૩.૪. અરજદાર ભારપૂર્વક જણાવે છે કે ઉપરોક્ત ઇન્ટિમેશન મળ્યા પછી જ તેને પ્રથમ વખત સદર ચૂક અંગે જાણ થઈ હતી. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, આ ચૂક સંપૂર્ણપણે અજાણતાં થયેલી અને શુદ્ધબુદ્ધિપૂર્વકની માનવીય ભૂલને કારણે હતી, જે ન તો ઇરાદાપૂર્વકની હતી કે ન તો ટ્રસ્ટના નિયંત્રણમાં હતી. સદર ચૂક

અંગે જાણ થયા પછી, તાત્કાલિક સુધારાત્મક પગલાં લેવામાં આવ્યા હતા, અને તારીખ ૦૩.૦૭.૨૦૧૮ ના રોજ, ટ્રસ્ટના ઓડિટરે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨એ(૧)(બી) ની જરૂરિયાતો અનુસાર ફોર્મ ૧૦બી ઇલેક્ટ્રોનિકલી ફાઇલ કર્યું હતું.

૩.૫. ત્યારબાદ, અરજદારે ઓડિટ રિપોર્ટ ફાઇલ કરવામાં થયેલા વિલંબને માફ કરવાની માગણી કરતી તારીખ ૨૩.૦૨.૨૦૨૧ ની એક રજૂઆત કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (એક્ઝમ્પ્શન) ને સંબોધીને કરી હતી. તેમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ ચૂક અજાણતાં થયેલી હતી અને વ્યાજબી કારણોસર થઈ હતી. અરજદારે વિનંતી કરી હતી કે અપ્રમાણસર મુશ્કેલીને રોકવા માટે, ખાસ કરીને ટ્રસ્ટની પ્રવૃત્તિઓના ધર્માદા સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને વ્યવહાર અભિગમ અપનાવવામાં આવે.

૩.૬. સીઆઈટી (એક્ઝમ્પ્શન) એ તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ના હુકમ દ્વારા અરજદાર દ્વારા ફાઇલ કરવામાં આવેલી વિલંબ માફીની અરજી/પત્રને ફગાવી દીધી હતી.

૩.૭. તારીખ ૨૩.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ, અરજદારે વિલંબ માફીની અરજી પર વિચારણા કરવા માટે સદર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળ સીઆઈટી (એક્ઝમ્પ્શન) સમક્ષ પુનઃસમીક્ષા અરજી દાખલ કરી હતી. ત્યારબાદ, ઇન્કમ ટેક્સના ઓનલાઈન પોર્ટલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૩૦.૦૪.૨૦૨૧ ના હુકમ દ્વારા, અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પુનઃસમીક્ષા અરજીને પણ કોઈપણ કારણ કે ખુલાસો જણાવ્યા વિના ફગાવી

દેવામાં આવી હતી.

૩.૮. અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી વિલંબ માફીની અરજી અને પુનઃસમીક્ષા અરજી ફગાવી દેવાયા બાદ, સામાવાળા નં. ૧ એ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માટે તારીખ ૦૬.૦૫.૨૦૨૧ ની રૂ. ૫૦,૦૬,૨૭૦/- ની માંગણા નોટિસ અરજદારને જારી કરી હતી.

૪. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા ઈન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૧૧૮(૨) હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ના વાદગ્રસ્ત હુકમને પડકારતાં નીચે મુજબની અરજો સાથે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી છે:

“(એ) આ પિટિશન દાખલ કરી મંજૂર કરવા;

(બી) આ પિટિશનના એનેક્સર-એ પર રહેલા વાદગ્રસ્ત હુકમો કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા અને વિલંબ માફ કરવા માટે સામાવાળા નં. ૨ ને નિર્દેશ આપવા યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા દિશા નિર્દેશ જારી કરવા;

(સી) અરજદાર દ્વારા દાખલ કરાયેલ પુનઃસમીક્ષા અરજીને ફગાવી દેતા એનેક્સર-૧ પર રહેલા વાદગ્રસ્ત હુકમો કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા દિશા નિર્દેશ જારી કરવા;

(ડી) આ પિટિશનની સુનાવણી, દાખલ કરવા અને/અથવા આખરી નિકાલ પેઝિંગ હોય તે દરમિયાન, નામદાર અદાલત એનેક્સર-જે પર રહેલી તારીખ ૦૬.૦૫.૨૦૨૧ ની વાદગ્રસ્ત માંગણા નોટિસના અમલ

અને કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવાની મહેરબાની કરશો;

(ઈ) ન્યાયના હિતમાં નામદાર અદાલત યોગ્ય અને વ્યાજબી જણાય

તેવા અન્ય અને વિશેષ હુકમો પસાર કરવા;”

૫. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી શ્રુંજલ ટી. શાહે એવી રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર-ટ્રસ્ટે સદર અધિનિયમ હેઠળ નિયત કર્યા મુજબ/સીબીડીટી દ્વારા અધિસૂચિત કર્યા મુજબ નિયત તારીખની અંદર ફોર્મ ૧૦બી માં ઓડિટ રિપોર્ટ મેળવી લીધો હતો. આવા સંજોગોમાં, શુદ્ધબુદ્ધિપૂર્વકની ભૂલના કારણે સદર રિપોર્ટ ફાઇલ ન કરવાથી ટ્રસ્ટ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ અને ૧૨ હેઠળ મુક્તિના લાભથી વંચિત થઈ જશે અને ટ્રસ્ટ પર બોજ પડશે, જે ટ્રસ્ટ સ્વીકૃતપણે માત્ર વિધવા મહિલાઓની સ્થિતિ સુધારવા માટે, આવી જરૂરિયાતમંદ વ્યક્તિઓને વિવિધ વ્યાવસાયિક તાલીમ આપીને કાર્ય કરી રહ્યું છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૮(૨)(બી) ની જોગવાઈઓનો મુખ્ય હેતુ જ અરજદારને થનારી મુશ્કેલીને દૂર કરવા માટે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવાનો હતો અને તેથી, સામાવાળા-વિભાગ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત હુકમો રદ થવાપાત્ર છે.

૬. તેનાથી વિપરીત, વિભાગ તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ સુશ્રી મૈથિલી મહેતાએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારે સુસ્ત અને બેદરકાર અભિગમ અપનાવ્યો છે કારણ કે, તારીખ ૦૩.૦૭.૨૦૧૮ ના રોજ ઓનલાઇન ફોર્મ ૧૦બી ફાઇલ કરવામાં આવ્યું હોવા છતાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૮(૨)(બી) હેઠળની અરજી માત્ર તારીખ ૨૩.૦૨.૨૦૨૧ ના રોજ જ

દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તેથી, વિભાગે આવી અરજી તેમજ તેની પુનઃસમીક્ષાને યોગ્ય રીતે ફગાવી દીધી છે.

૭. ચર્ચા અને તારણો :-

૭.૧. એસોસિએશન ઓફ ઇન્ડિયન પેનલ બોર્ડ મેન્યુફેક્ચરર્સ વિ. ડીસીઆઈટી, (૨૦૨૩) ૧૫૭ ટેક્સમેન.કોમ ૫૫૦ (ગુજરાત) માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં, આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે ફોર્મ ૧૦બી ફાઇલ કરવું એ માત્ર એક પ્રક્રિયાગત જરૂરિયાત છે અને આવકના રિટર્ન સાથે ફોર્મ ૧૦બી ફાઇલ કરવામાં નિષ્ફળતાને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ અને ૧૨ હેઠળ મુકિતનો દાવો કરવાના હેતુ માટે ફરજિયાત જરૂરિયાત તરીકે ગણી શકાય નહીં અને જો આવું ફોર્મ પછીના તબક્કે ફાઇલ કરવામાં આવે તો પણ કરદાતા મુકિત મેળવવા માટે હકદાર રહેશે. એસોસિએશન ઓફ ઇન્ડિયન પેનલ બોર્ડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ઉપરોક્ત નિર્ણયનું આ અદાલત દ્વારા સીઆઈટી (એક્ઝમ્પ્શન) વિ. અંજના ફાઉન્ડેશન, (૨૦૨૪) ૧૬૮ ટેક્સમેન.કોમ ૪૬૨ (ગુજરાત) માં રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં પાલન કરવામાં આવ્યું છે. આમ, એ સ્પષ્ટ જણાય છે કે માત્ર ફોર્મ ૧૦બી સમયસર ફાઇલ ન કરવામાં આવ્યું હોવાના કારણે અરજદાર-કરદાતાને મુકિત આપવાનો ઇનકાર કરી શકાય નહીં. આવા સંજોગોમાં, કરદાતા તરફથી પ્રક્રિયાગત જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં થયેલા વિલંબને માફ કરવાનો વિભાગ તરફથી ઇનકાર કરવાથી મુકિતનો દાવો કરવાના કરદાતાના સાર્થક કાનૂની અધિકારનો ઇનકાર થશે, જેના પરિણામે કરદાતાએ માંગણી કરેલી રકમ ચૂકવવી પડશે, અને તેનાથી વિભાગનું અયોગ્ય સમૃદ્ધિકરણ થશે. બાબતના આવા પાસાને જોતાં

અમારા મતે, અરજદારને અયોગ્ય મુશ્કેલી ઊભી થઈ હોત, જેને વિભાગ કરદાતાની સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળની અરજી મંજૂર કરીને દૂર કરી શક્યો હોત, જે અરજી માત્ર તકનીકી કારણોસર ફગાવી દેવામાં આવી છે.

૭.૨. આ અદાલતે તાજેતરના કેટલાક નિર્ણયોમાં, ખાસ કરીને મેસર્સ રોયલ લેડ ઇક્વિપમેન્ટ્સ પ્રા. લિ. વિ. ચીફ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, વલસાડ અને અન્ય (સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૪૭૮૬/૨૦૨૪) ના કેસમાં અને સુરત સ્માર્ટ સિટી ડેવલપમેન્ટ લિમિટેડ વિ. પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, સુરત-૧ અને અન્ય (સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૦૩૯૭/૨૦૨૪) ના કેસમાં વિભાગને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨) (બી) હેઠળ કરદાતાની અરજીઓ પર વિચારણા કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે જેથી એ સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે જે હેતુ માટે સદર જોગવાઈ કાયદાના પુસ્તક પર રાખવામાં આવી છે તે હેતુ સિદ્ધ થાય અને સદર જોગવાઈ ભ્રામક કે મૃતપાય ન બની જાય.

૮. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની પિટિશન સફળ થાય છે અને તે મુજબ મંજૂર કરવામાં આવે છે. તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧, ૩૦.૪.૨૦૨૧ ના વાદગ્રસ્ત હુકમો અને તારીખ ૦૬.૦૫.૨૦૨૧ ની માંગણા નોટિસ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. સામાવાળા નં. ૧ ને ઉપર જણાવેલા પેરા નં. ૭.૧ થી ૭.૨ ના તારણોના પ્રકાશમાં આ ચુકાદા અને હુકમની નકલ મળ્યાની તારીખથી બાર (૧૨) અઠવાડિયાના સમયગાળામાં

સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૯(૨)(બી) હેઠળની અરજદારની તારીખ ૨૩.૦૨.૨૦૨૧ ની અરજી પર નવો હુકમ પસાર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત મર્યાદા સુધી રૂલ પૂર્ણ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

(ભાર્ગવ ડી. કારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

(ડી. એન. રે, ન્યાયમૂર્તિ)

This is an AI-Assisted Translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====